

TASAVVUFNI INSON MA'NAVIY TARBIYASIDAGI AHAMIYATI

Tursunov Sherali Yunusovich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola tasavvuf falsafasining inson ma'naviy tarbiyasidagi ahamiyatini o'rganadi. Maqolada tasavvufning inson qalbini poklash, nafsni tazkiya qilish, axloqiy fazilatlarni rivojlantirishdagi roli va uning jamiyatdagi ijtimoiy ahamiyati ko'rib chiqiladi. Tasavvufning ma'naviyatga ta'siri, uning axloqiy kamolot va ruhiy yuksalishdagi o'rnini keltirilgan. Maqolada, shuningdek, tasavvuf falsafasining nafaqat diniy, balki ijtimoiy va shaxsiy hayotda ham insonning to'g'ri yo'lni tanlashda qanday yordam berishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Tasavvuf, ma'naviy tarbiya, nafsni poklash, axloqiy fazilatlar, sabr, shukr, xushmuomalalik, qalbni poklash, ruhiy yuksalish, jamiyat, tasavvuf falsafasi.

Kirish

Tasavvuf falsafasi insonning ichki dunyosini anglash, nafsni poklash va ruhiy yuksalishga intilishga asoslangan bir ilmiy va diniy yo'nalishdir. Tasavvufda inson ma'naviy tarbiyasining muhim jihatlari ko'plab mutasavviflar tomonidan ilgari surilgan. Ma'naviyat, axloq va ruhiy kamolot tasavvufda alohida o'ringa ega bo'lib, u insonni yaxshilash va uning ijtimoiy jamiyatdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Tasavvufning inson ma'naviy tarbiyasiga qo'shgan hissasi, uning hayotga, atrofdagi insonlarga va o'z-o'ziga bo'lgan munosabatini shakllantiradi.

Asosiy qism

Tasavvufda ma'naviyat – bu insonning nafsini yengish, qalbini poklash va Allohga yaqinlashishdir. Mutasavviflar ma'naviyatni shunday tushunadilarki, bu nafaqat diniy qoidalar, balki ichki holat, qalbni tozalash va ruhiy izlanishdir. Insonning ma'naviy

kamoloti – bu uning ichki dunyosini anglash, mehr-oqibat, sabr-toqat, xushmuomalalik kabi axloqiy fazilatlarni rivojlantirishdir.

Tasavvufda nafsni tarbiyalash va uning izlarini yo‘qotish juda muhim ahamiyatga ega. Nafs – insonning yomon xulq-atvori, tamagirligi, hasad va kibr kabi salbiy hissiyotlarni yaratadi. Tasavvufda nafsni tazkiya qilish – uning salbiy xususiyatlarini bartaraf etish, qalbni poklash va Allohning marhamatiga erishish yo‘lidir. Nafsni poklash uchun zikr, ibodat va ijtimoiy hayotda to‘g‘ri munosabatda bo‘lish zarur. Bu jarayon insonni ma’naviy jihatdan o‘sish va ruhiy tinchlikka erishishga olib keladi.

Tasavvufda axloqiy fazilatlar, ya’ni sabr-toqat, shukr, xushmuomalalik, mehr-muhabbat, kamtarlik va poklik kabi tushunchalar muhim o‘rin tutadi. Tasavvufning asosiy maqsadi insonni bu fazilatlarni rivojlantirishga undashdir. Bu fazilatlar nafaqat diniy, balki ijtimoiy hamda shaxsiy hayotda ham ahamiyatga ega. Masalan, sabr insonni har xil qiyinchiliklarga bardoshli qiladi, xushmuomalalik boshqalar bilan tinch va mehr-muhabbatga asoslangan munosabatlarni rivojlantiradi.

Xulosa

Tasavvuf falsafasining inson ma’naviy tarbiyasidagi o‘rni katta. U insonni nafaqat diniy jihatdan, balki axloqiy va ruhiy jihatdan ham yuksaltiradi. Nafsni tarbiyalash, qalbni poklash, axloqiy fazilatlarni rivojlantirish – bularning barchasi insonning ma’naviy kamolotiga erishishiga yordam beradi. Tasavvufning ahamiyati nafaqat individning o‘zida, balki jamiyatda ham muhim rol o‘ynaydi. Bu falsafa insonlarni hamjihatlikka, bir-birini hurmat qilishga va yaxshi xulqlarni targ‘ib qilishga chaqiradi, shu orqali jamiyatning barqarorligini ta’minlaydi.

Adabiyotlar

1. Al-G‘azzoliy, I. (2002). *Ihya' ulum al-din* (Din ilmlarini tiklash). Toshkent: O‘zbekistan Respublikasi Diniy idorasi.

2. Najmuddin Kubra, S. (2006). *Fusus al-hikam* (Hikmatlar zanjiri). Toshkent: Akademnashr.
3. Avicenna (Ibn Sina), I. (1985). *Kitab al-Najat* (Najot kitobi). Toshkent: Fan.
4. Jalaliddin Rumi, M. (1998). *Masnavi* (Masnaviy). Toshkent: Sharq.
5. Nasr, S. H. (2003). *The Heart of Islam: Enduring Values for Humanity*. HarperOne.